

myötä muodostuisi lopulta yhdeksi maailman valtioksi, jossa vallitsisi vain yksi poliittinen oppi eli äärioliberalismi. Kansalaisilta, poliittisilta puolueilta ja (kansallisilta) valtioilta olisi viety kaikki taloudellinen valta, ja tätä kautta niiltä olisi heikennetty ratkaisevasti mahdollisuutta vaikuttaa maailman menoon.

Streeck kirjoittaa myös, että ”vaihtoehto kapitalismille ilman demokratiaa olisi demokratia ilman kapitalismia, ainakin sellaista kapitalismia, jonka me tunnemme”. Tämä vaihtoehto korostaa sitä, että demokraattinen kapitalismi ei pitänyt kiinni lupauksistaan, mikä johtui siitä, että kapitalismi sanoi irti kapitalismin ja demokratian välisen yhteiskuntasopimuksen. Kirjoittajan mukaan tämä toinen vaihtoehto vaikuttaa ainakin tällä hetkellä epärealistiselta.

Ostettua aikaa voi lukea monella eri tavalla. Sitä voi tarkastella vaikkapa suhteessa Suomen tilanteeseen ja katsoa sitä, miten Suomen hallitukset – etenkin

Esko Ahon hallituksesta lähtien Juha Sipilän hallitukseen saakka – ovat ratkoneet nykykriisiä. Voisi pohtia sitä, miten hallitukset ovat tasapainoilleet kansalaisten ja markkinoiden vaateiden välissä. Näin olisi mahdollista arvioida, millä voimalla mikään hallitus on vienyt – jos on – eteenpäin uusliberalismin ohjelmaa ja miten eri hallitukset ovat vastanneet talouden poliittikasta vapauttamista vastaan suunnattuihin protesteihin ja arvosteluihin? Jos ajattelee Streeckin tulkintojen poliittista kotouttamista Suomen politiikkaan, niin tukea politiikalleen kirjan teeseistä saavat ne vasemmistolaiset ja osin myös nationalistiset tulkinnat, jotka ovat rankimmin uusliberalismia, nykymuotoista Euroopan unionia ja eurovaluutan säilyttämistä vastaan sekä suhtautuvat kriittisesti pääoman ohjaamaan kansainvälistymiseen eli liberalistiseen internationalismiin.

Yhteiskuntatutkijoiden piirissä Streeckin ajatukset saavat vas-

takaikua ensinnäkin niissä, jotka katsovat, että nyky-yhteiskuntaa tulee tutkia hyödyntämällä sosiologiaa, poliittista taloustiedettä ja politiikan tutkimusta toisiinsa nivoutuen. Toiseksi Marx-myönteiset – mutta eivät välttämättä marxilaiset tutkijat – saavat myös kirjoittajan puolelleen, korostaahan Streeck sitä, että ilman Karl Marxin tuotannon avainkäsitteitä yhteiskuntien tämänhetkistä kehitystä ei voi ymmärtää. Kolmanneksi teoksen tekijä ja tulkintaote keräävät sympatiaa niiden tutkijoiden joukossa, jotka katsovat, että yhteiskunnan tulevaisuus on avoin eikä sen kulkua voi varsinaisesti ennustaa.

Steeck katsoo, että hän on *Ostetussa ajassa* tavoitellut ”kokonaisnäkemystä kaikista käynnissä olevista tapahtumista” demokraattisen kapitalismin kriisistä. Tässä hän on melkein onnistunut; mutta kaikkeahan tästä, kuten ei muistakaan ilmiöistä, kukaan ei voi ymmärtää.

Me päätämme – väkivaltakulttuurin ei tarvitse jatkua

TUULA-MARIA AHONEN

”Yleisyydestään huolimatta naisiin kohdistuvaa väkivaltaa käsitellään yhteiskunnassa eri tavalla kuin miehiin kohdistuvaa, ja se on yksi tyypillisesti viranomaisilta piiloon jäävistä väkivaltailmiöistä. Taustalla on muun muassa se, että miesten vallankäyttöä naisiin on pidetty historiallisesti oikeutettuna”, toteaa Satu Lidman kirjassaan *Väkivalta-*

kulttuurin perintö.

Naisiin kohdistuva väkivalta on Lidmanin mukaan maailmanlaajuinen ja ajaton ongelma, jota kantasuomalainen kulttuuri osaltaan uusintaa. Lidman lähete liikkeelle 1500-luvun alusta ja päätty 1900-luvulle. Tänä aikana miesten kulttuurinen valtasema oli yhteiskunnan peruspilari.

Satu Lidman
Väkivaltakulttuurin perintö
Sukupuoli, asenteet ja historia
Gaudeamus, 2015

”Myös 2010-luvun kantasuomalaisessa kulttuurissa näkyy sävyjä esimoderneista patriarkaalisista arvoista. Vaikka sanojen ’perheenpää’ tai ’isäntä’ mer-

kitykset ovat lieventyneet, osin muuttuneet humoristiseksikin, on jotain jäljellä niiden synkistä sävyistä”, Lidman kirjoittaa.

”Perheenpää” on edelleen täyttä totta mm. Jehovan todistajien ja lestadiolaisten maailmassa. Tukahduttava uskonnollinen ilmapiiri piilottaa sisäänsä ”oikeutettua”, ”heikompaan asiaan” kohdistuvaa väkivaltaa.

Lidman käsittelee väkivaltaa myös maahanmuuttajien kollektiivisessa kulttuurissa ja yhdistää sen omaan menneisyyteemme. Kunniaan liittyvän väkivallan mekanismit voivat hahmotua paremmin, kun tullaan tietoiseksi samankaltaisuuksista eurooppalaisessa menneisyydessä: ”Yksilön kunnia ei ollut samalla tavalla henkilökohtaista kuin länsimaissa nykyään, ei muista irrallista ’yksityistä omaisuutta’, vaan enemmänkin yhteistä ’sosiaalista pääomaa’. Ilman hyvää mainetta yksilön toimintamahdollisuudet elämässä olivat rajalliset, ja huonomainaisuus vaikutti myös hänen lähipiiriinsä”, Lidman toteaa.

Kunniaan liittyvää väkivaltaa on laaja globaali ilmiö. Se ei ole uskontosidonnaista vaan johtuu kulttuurisista käytännteistä ja rakenteista, kuten tavoista ja uskomuksista, jotka tukevat naisiin kohdistuvaa väkivaltaa. Kunniaan liittyvän väkivallanteon tekee tyypillisesti naista lähellä oleva mies, kuten isä, aviomies, veli tai setä. Suurin osa kunniaan liittyvästä väkivallasta on Lidmanin mukaan henkistä

painostusta, kiristystä ja uhkailua – tai myös fyysistä ja seksuaalista vahingoittamista.

”Valtakulttuurissa vähemmistöryhmien väkivallantevoja on saatettu jopa puolustella ’kulttuurirelativistisin argumentein vetoamalla siihen, että väkivallan käyttö on tietyissä tilanteissa kulttuuriin kuuluva käytäntö’. Kantaväestöstä erottuvan ryhmän tai yksilön väkivallan käyttöä ei uskalleta arvostella, koska pelätään syytöksiä rasismista – tai halutaan välttää ryhmän muiden jäsenten turhaa syyllistämistä ja uhreille aiheutuvaa lisäkärsimystä. Käytännössä tämä voi johtaa siihen, että valtaväestö häivyttää vähemmistöryhmään kuuluvien uhrien olemassaolon ja kokemuksen vaikeanemalla”, Lidman kirjoittaa ja jatkaa: ”Oikeudellisesti ei tietenkään voida ajatella, että väkivalta on jonkin ’erillisen’ yhteisön oma asia eikä siis kuuluisi yhteiskunnalle tai muille kansalaisille. Mikään kulttuuri sen paremmin kuin sukupuolikaan ei oikeuta väkivaltaan.”

Väkivallan ehkäisytyössä tarvitaan sekä kulttuuri- että sukupuolisensitiivisyyttä, niin viranomaisten kuin yksityisihmistenkin asenteissa.

Perhe- ja lähisuhdeväkivalta on ollut myös Suomessa jatkuvasti otsikoissa. Lidman näkee väkivallan syntymisen asenteissa, joita voidaan kyseenalaistaa ja muuttaa: ”Kulttuuriin ja sukupuolirooleihin sisäänrakennettu maskuliininen kuritusoikeus

muodosti kivijalan, jonka päällä lähisuhdeväkivalta edelleen pitkälti lepää: se perustuu alistamiseen ja alistumiseen, syyllistämiseen ja syyllistymiseen sekä urautumisen valmiiksi annettuihin rooleihin. Toki myös tasa-arvoisessa suhteessa voi esiintyä väkivaltaa, mutta tämä on harvinaisempaa ja sen dynamiikka on erilaista.”

Lidman peräänkuuluttaa tasa-arvotaitojen kasvattamista, mikä alkaa viimeistään neuvolasta ja päivähoidosta ja jatkuu koko koulu-uran ajan. Tasa-arvotaidot ovat kansalaistaitoja, joiden sisäistämisen lähtökohtana tulee olla omien oikeuksien tunteminen ja toisen kunnioittaminen. Jokainen yksilö on arvokas, eikä kenelläkään ole oikeutta alistaa muita tai käyttäytyä väkivaltaisesti toisia kohtaan: ”Ihmisoikeudet kuuluvat kaikille, ja valtiot ovat vastuussa niiden toteutumisesta. Valtion velvollisuus kansalaisia kohtaan on edistää turvallisuutta ja yhdenvertaisuutta sekä purkaa kielteisesti vaikuttavia rakenteita. Valtio ei kuitenkaan ole mikään ihmisistä irrallaan oleva koneisto, vaan demokratiassa valtio olemme me, sinä ja minä. Suuret muutokset alkavat pienistä teoista jokaisen yksilön jokapäiväisessä elämässä sekä omien asenteiden uudelleenarvioinnista”, kirjoittaa Lidman ja voimauttaa näin meitä kaikkia etenemään väkivallattoisuuden kulttuurin luomisessa.